

مصاحبه با استاد سید امیر حسن عابدی*

استاد عابدی برای بخش اردوی مجله کالج سنت استفن این گفتگو را به زبان اردو با یکی از دانشجویان رشته اردو انجام دادند. این مصاحبه برای فارسی‌زبانان و به‌ویژه برای مأموریت استاد در آن کالج تازگی دارد.

سؤال: شما سفر علمی و تدریس خودتان را برای ما بازگو کنید؟

پاسخ: من در سال ۱۹۴۵ م به کالج سنت استفن آمدم و به‌عنوان استادیار حدوداً ۸ سال خدمت کردم و بعد از آن در دانشگاه دهلی رفتم. در دانشگاه استادیار، دانشیار و استاد شدم. سرکارخانم بلقیس فاطمه حسینی سخنرانی‌های بنده را در سه جلد چاپ کرده است. یکی به زبان اردو، یکی به زبان فارسی و یکی به زبان انگلیسی. کتاب‌های بسیاری که از سانسکریت به فارسی ترجمه شده‌اند، بنده آن را تصحیح نموده‌ام مثلاً قصه‌های پنچاتترا (افرادی از این قصه‌ها را به‌گونه‌گون نوشته‌اند). من نسخه خطی را یافتم که در کتابخانه ملی بنام «پنچاکیانه» است و نسخه منحصر به فرد است و سپس آن را تصحیح نمودم. همچنین «کتھاسرت ساگر» را که در فارسی بنام «دریای اسمار» معروف است، آن را هم تصحیح کردم که در کتابخانه خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران موجود است.

سؤال: وقتی شما در کالج استاد بودید، چه کسی رئیس کالج بود؟

پاسخ: وقتی من آنجا استاد بودم جناب آقای دیود راجه رام (David Raja Ram) رئیس کالج بود. ایشان همان سال رئیس کالج شدند و من در همان سال استاد این کالج

* اصل مصاحبه به زبان اردو است که استاد عابدی برای مجله کالج سنت استفن که به انگلیسی "The Stephian" نام دارد و در شماره CXVIII که در ماه اکتبر ۲۰۱۰ م در این کالج چاپ شده است، را آقای دکتر علیم اشرف خان به فارسی برگردانده است.

شده بودم. ایشان دختری داشت که من او را تدریس کردم و بعد از ایشان آقای سرکار رئیس کالج شد بعداً آقای راجپال رئیس کالج شد و در زمان دانشجوی ایشان در دانشگاه آگره با من رفیق بود. اصلاً او مسیحی بود و اسمش Ranzon بود ولی وی اسم خود را عوض کرده و بنام «راجپال» معروف شده بود.

سؤال: لطفاً درباره وطن خود توضیح دهید.

پاسخ: من در دهکده‌ای در نزدیکی غازیپور که نزدیک وارانسی است متولد شدم و عمومی بنده که وکیل بود از دهکده به شهر منتقل شده بود پس بدین علت من هم دهکده را ترک گفتم و شهر آمدم. یادم هست که هر سال در ماه محرم برای مجالس عاشورا چیزی را می‌فرستادم.

سؤال: رئیس کالج راجه رام برای زبان اردو و فارسی چقدر کمک می‌کرد؟

پاسخ: او در اصل استاد تاریخ بود ولی در آن زمان اردو بیشتر رایج بود و همه اردو بلد بودند. آقای راجه رام هم اردو می‌دانست و بیشتر در برنامه‌های اردو شرکت می‌نمود.

سؤال: شما در کالج سنت استفن استاد اردو بودید یا فارسی؟

پاسخ: من اردو و فارسی هر دو را تدریس می‌کردم.

سؤال: قبل از شما چه کسی استاد اردو و فارسی بود؟

پاسخ: قبل از بنده دکتر اظهر علی از سونی پت بود و در سال ۱۹۴۷ م وی به پاکستان مهاجرت نمود.

سؤال: آیا شما پس از استاد اظهر علی به کالج آمده بودید؟

پاسخ: نخیر. من در سال ۱۹۴۵ م که به کالج آمده بودم او در کالج استاد بود.

سؤال: آیا در این کالج استاد اردو و فارسی کلاس‌های دیگر هم می‌گرفتند؟

پاسخ: نخیر.

سؤال: آیا در زمان شما در مجله کالج بخش فارسی بوده است؟

پاسخ: نخیر.

سؤال: در آن زمان تعداد دانشجویان فارسی و اردو چقدر بود؟

پاسخ: در زمان ما هندو، مسلمان، مسیحی همه فارسی می‌آموختند بدین سبب تعداد دانشجویان زیاد بوده. پس از تجزیه هند دانشجویان از پاکستان هم آمدند و تعداد

دانشجویان بسیار شده بود ولی اندک اندک این تعداد به کاستی گرایید.

سؤال: استاد علاوه از تدریس در این کالج شما در کشورهای ایران و ترکیه هم رفته‌اید،

آنجا شما در زمینه تدریس زبان فارسی چه مشاهده نمودید؟

پاسخ: در ایران و ترکیه تدریس فارسی نسبت به هند متفاوت است در کالج من طریقه

تدریس مختلف بود. اینجا انگلیس‌ها بودند و همه کاروبار به زبان انگلیسی انجام

می شد ولی هیچ تفاوتی مابین هندو و مسلمان وجود نداشت.

سؤال: شما قبل از آزادی هند در کالج استفن آمده بودید و پس از آزادی هند را هم

مشاهده نمودید، درباره تدریس اردو و فارسی در هر دو زمانه را برای ما تعریف کنید؟

پاسخ: پس از تجزیه هند افرادی از هند به پاکستان و افرادی از پاکستان به هند می آمدند

ولی اهمیت فارسی پس از تجزیه هند خیلی کم شد و هندی کم کم جای فارسی

را گرفت. این دلیل که دور عوض شد، زبان هم عوض شد. همین قدر می توانم

بگویم که در آن زمان در بیشتر کالج‌های دهلی تدریس اردو و فارسی بوده است

و بعداً اردو و فارسی از کالج‌ها بیرون شد. زبان فارسی در محوطه کالج ذاکر

حسین شبانه و روزانه محدود شد ولی کالج سنت استفن که پاسبان اقتدار قدیمی

بود مشعل فارسی را زنده نگهداشته بود. تا جایی که معیار و مرتبه فارسی است

بدانید که این فارسی روبه زوال گرایید. قبل از تجزیه هند در کالج من اساتید

برجسته چون شمس‌اللمما عبدالرحمن و دکتر اظهر علی درس می دادند. استاد

اظهر علی فارغ التحصیل آکسفورد بود و کالج ما تا آن زمان اساتید کالج استفن را

برای تحصیل به آکسفورد می فرستاد و استاد اظهر علی هم برای تحصیلات عالی

به آکسفورد رفت. وی «سفرنامه آنند رام مخلص» را تدوین کرده بود و کارهای

علمی ایشان زیاد است.

سؤال: درباره استاد اظهر علی بگویید؟

پاسخ: استاد اظهر علی به بازی‌ها علاقه داشت. وی بازی کریکیت را خیلی دوست

داشت یعنی وی کریکیت‌باز بود و به دانشجویان خود هم در بازی کریکیت

اهمیت زیادی می داد.

سؤال: آیا شما بازی را دوست دارید؟

پاسخ: من تا دیدن بازیها علاقه دارم. من کریکیت را زیاد دوست نداشتم البته بازی تینس و بیدمیتن را بیشتر می‌پسندم. وقتی من در کالج آمدم آن موقع کالج در ساختمان جدیدی منتقل شده بود و میدان بازی کالج حدوداً دو یا سه کیلومتر از ساختمان جدید فاصله داشت و در محلّ موری‌گیت بوده است. بدین سبب اساتید کالج از بازی کریکیت دور شدند. تا وقتی کالج در ساختمان قدیمی در کشمیری‌گیت بوده است از آنجا میدان بازی نزدیک بود و اکثر اساتید کالج در آنجا بازی می‌کردند.

سؤال: شما حدوداً دوازده سال در کالج بوده‌اید، آیا چیزی از آن زمان به ذهن شما می‌آید؟

پاسخ: در کالج ما هر روز چیزهای تازه وقوع می‌یافت، البته یادم هست که من در نمایشنامه اردو بازی کرده بودم و آن نمایشنامه تا به حال در ذهنم مانده است. این نمایشنامه به زبان فرانسه بود که یکی از مترجم رادیوی هند آن را به زبان اردو برگردانده بود. اسمش یادم نیست البته تخلص او «آواره» بوده است. ما این نمایشنامه را بازی کردیم و نمایشنامه خیلی مقبول شد. علاوه بر این ما شب شعر را در کالج برگزار کرده بودیم. چند چیز یادم هست ولی بقیه به فراموشی سپرده شده است.

Impact and interaction of Persian language with the Indian languages has been a major area of linguistic studies. Development and process of amalgamation of Persian with the Indian languages has been an area in which Prof. Abidi pondered upon. In a recent, perhaps the last article of Prof. Abidi (published by Cambridge University Press, 2010 with co-author Prof. Ravinder Gargesh) on this subject, he discussed upon the ways Persian language saw its overall development. Through the textual study of various works produced in different periods and various regions and also penned by the writers and poets belonging to different religions, regions and cultures various shades of the languages can be gleamed. Influence of Persian, after Urdu (till it remained a single unit with the name of Hindawi or Hindustani), on Hindi, many monographs have been published. Prof. Hardev Bahari's work is amongst the pioneer works on this subject. But looking at Hindi through the lens of Persian sources, especially through the translation sources of 19-20th c. is essential to make an indepth study. Prof. Abidi's paper on this issue provides certain basis parameters to make a further study.

Amongst the fine arts, Hindustani Music is a discipline (not a subject) which can not be studied and demonstrated without the knowledge of Persian. Persian literature is a treasure house for the study of music which seems to be a backbone of the confluence of culture, apart from architecture. Like Prof. Nazir Ahmed who introduced *Nau Ras* of Zahuri to the Musicologist, Prof. Abidi too brought into light many aspects of Hindustani music. On his guidance, his pupil (late) Prof. N.H. Ansari (along with Prof. Shukla) edited *Raag Darpan* and Prof. S.B.F. Husaini *Lahjate-e-Sikander Shahi*. The orientation provided by Prof. Abidi to his pupil led them to indulge consistently in the variety of research works based on Persian sources. The present volume which comprises articles on the various vistas of Persian language and literature, especially the Indo-Persian, will be, hopefully, milestones for many researchers, especially the younger ones. Thanks.

Prof. Chander Shekhar

manuscripts in various libraries and museums. In fact, he initiated a project with scholars like Prof. Tara Chand to present Indic culture in Persian sources. Their joint works on *Yogvashishtha* and *Darya-e Asmar* were part of this project. Likewise, his essays presented some lesser known stories of Indian origin like romantic tale of Raja Chatarmukh and Rani Chandra Kiran composed by three Persian Poets in different versions. Reconstruction of *Sati* (self-sacrifice) tradition exhibited in various Persian texts written in various periods not only portrays the poetic skills of the Persian poets to show their curiosity on this subject but also reflects how they have reacted to the event of *Sati* held before their naked eyes. On the poetic outpouring of various Persian poets especially who landed from alien lands, Prof. Abidi reconstructs their observation in his essay to showcase this kind of happening available in Persian poetry. One may find interesting data on this aspect on this heart touching issue which attracted the attention of many a poets ranging Amir Khusrau in 13-14th c. to Anand Ram Mukhlis in 18th c and many more in the following centuries.

With the infusion of Persianate culture, Persian language turned into lingua franca too especially for official and literary circles as well a source of earning bread irrespective of caste, religion and region. It made deep inroads into various south Asian languages and when the speakers of this confluence language landed in other lands in masses – like in Mauritius – their language also saw the influence of Persian. From cultural exposures to the linguistic studies, Prof. Abidi's papers also all these provides leads to the scholars of Philological studies in South Asian culture especially Indic-Persianate culture which is getting momentum in the present literary studies in various universities in India and especially in western and American Universities. The true representative of the confluence of culture which also seems to be an emergence of a new mix multiple cultures spread over in the four or more almost unending directions in the south Asian region. Rapid infusion of Persianate culture into Indian multiple culture with the expansion of Islamic forces onwards 12th c. was in fact a resurrection or resurfacing the abandoned path of Ancient Indo-Iranian cultural exchanges-both politically and culturally.

Milestones of Guidance

Prof. S.A.H. Abidi (1921-2011) was a versatile scholar of Persian studies with international reputation for his scholarly works. His vision to bring forth the history of Indo-Persian Literature in Indian sub-continent can be gleaned in the papers presented in this volume. The variety of the subjects, he deals with shows that he had his own compartmentalization of the study program. He was whirling scholar and ever ready to be a student, eliciting information from masses about society, culture and civilization and then craving out the material in the rich texts of Persian and Urdu manuscripts. He worked as an architect as well as an interior decorator. Through introduction of various unknown poets and writers and their respective works – which were lying untouched in various libraries and museums in the subcontinent in the form of manuscripts – he opened the doors of research on new personalities and by bringing new information about the works on the master poets and writers of Persian he again put the wheels of research in motion for those who thought everything has been done in regard of a particular poet or writer. The analytical study of the works or the philological study of the variety of texts – poetry and prose both – guides the researcher literary environmental studies of Persian especially Indo-Persian language and literature.

Persians are known for their poetic skills and this in their genes as the toll figure of Persian poets in one region in every period reveals but Indian subcontinent surpasses in the prose especially in story telling and writings which have flown and floated in other parts of Asia since the time unknown as the literature of non-Indian writings shows the deep influence of it. Prof. Abidi very profoundly pondered upon these influences and craved out manuscripts dealing with variety of stories of Indian origin or bearing signs of Indian environment or even those written in Indian Persian lying hidden in

THE QUARTERLY JOURNAL OF
PERSIAN CULTURE, LANGUAGE AND LITERATURE
No. 53-54, AUTUMN-WINTER 2011

SPECIAL NUMBER ON PROF. ABIDI

Published by

CENTRE OF PERSIAN RESEARCH
Office of the Cultural Counsellor
Islamic Republic of Iran, New Delhi

Publisher and Supervisor: KARIM NAJAFI BARZEGAR

Director & Chief Editor: ALI REZA GHAZVEH

Advisory Board

S.H. QASEMI, MEHDI KHAJEHPURI, SYEDA BILQIS FATEMA HUSAINI
CHANDER SHEKHAR, SYED HASAN ABBAS & BEHROOZ IMANI

Title calligraphy: KAVEH AKHAVEIN

Designing of the cover page: MAJID AHMADY & AISHA FOZIA

Composing and page setting: ABDUR REHMAN QURESHI & ALI RAZA KHAN

Printed at: ALPHA ART, NOIDA, U.P.

18, Tilak Marg, New Delhi-110 001

Tel.: 23383232-4, Fax: 23387547

ichdelhi@gmail.com

newdelhi@icri.ir

<http://fa.newdelhi.icri.ir>

THE QUARTERLY JOURNAL OF
PERSIAN CULTURE, LANGUAGE AND LITERATURE
No. 53-54, AUTUMN-WINTER 2011-12

SPECIAL NUMBER ON PROF. ABIDI

The publication of *Qand-e-Parsi* is an attempt to introduce the valuable work of Indian scholars and writers in Persian, and also of some noted Iranian scholars from the medieval to the modern period. This journal will also undertake to publish the biographies of the scholars who have produced their valuable work in Persian, particularly those from India.

It is not necessary that the Cultural Counsellor agrees with the views expressed in this Journal.

The editor of *Qand-e-Parsi* is entitled to edit all the articles.

All rights of this quarterly Journal are reserved.

Extracts from this Journal can be used as quotation by giving reference of the Journal.

CENTRE OF PERSIAN RESEARCH
OFFICE OF THE CULTURAL COUNSELLOR
ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN
NEW DELHI